

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ ใช้ทฤษฎี แนวคิด ที่สำคัญที่เป็นส่วนประกอบเด่นชัดในสังคมไทย เช่น แนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ ทฤษฎีประชาธิปไตย ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ วัฒนธรรมทางการเมือง และทฤษฎีการหรือแนวคิดในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้งท้องถิ่น รวมทั้งงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ในประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาขั้นตอนของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งท้องถิ่น ระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

1.1.2 เพื่อศึกษาเงื่อนไขข้อตกลงเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในกระบวนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ เป็นประชากรในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมี ประกอบด้วย ประชาชนชุมชน จำนวน 10 คน กำนัน จำนวน 4 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน 11 คน และ หัวคะแนน จำนวน 10 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง

ข้อจำกัด ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเจาะจงบางคนไม่ยินยอมให้ข้อมูลที่พาดพิงกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มอื่นก็เป็นเหตุผลที่ทำให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงและถูกต้องมากที่สุด อีกทั้งเมื่อขอสัมภาษณ์บางคนคิดการกิริบเร่งจึงให้ข้อมูลเชิงกว้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ กับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งรายละเอียดออกเป็น 3 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

ส่วนที่ 1 ขั้นตอนของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ส่วนที่ 2 เจื่อนใจ ข้อตกลงเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรค ในกระบวนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลงานการวิจัย และ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ระเบียบกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หนังสือวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้อง และทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

โดยมีข้อจำกัดภาคสนาม ที่เป็นอุปสรรคในการสัมภาษณ์และลงพื้นที่หาข้อมูล ได้แก่

1. การนัดสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เนื่องจากท้องถิ่นกำลังจัดการเลือกตั้ง และประชาชนส่วนใหญ่ระมัดระวังการให้ข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลในเชิงลบที่มีผลต่อกลุ่มการเมือง โดยเฉพาะการพาดพิงบุคคลที่มีอิทธิพลในพื้นที่

2. การเลือกท้องถิ่น ในระหว่างที่ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ บางพื้นที่ที่กำลังทำการรณรงค์หาเสียง และเป็นอุปสรรคในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าหลายท่านไม่ให้โอกาสได้สัมภาษณ์ในเชิงลึกและเป็นคุณเป็นโทษต่อการเมือง ซึ่งการไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร นี้มาจากหลายคน ยังมีความรู้สึกว่าจะนำมาซึ่งความเสียหายต่อตนเองและบุคคลที่พาดพิง

1.3 ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี และได้สรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.3.1 ขั้นตอนของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ขั้นตอนของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ มีขึ้นทั้งก่อนการเลือกตั้ง ในรูปแบบของความสัมพันธ์ภายใต้การอุปถัมภ์ การช่วยเหลือตอบแทนซึ่งกันและกัน กระทำกันในลักษณะจัดตั้ง และติดต่อ ตกลงกับทีมงาน หัวคะแนนเพื่อพบปะกับประชาชน ในระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีการติดต่อกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งโดยตรงและผ่านคนกลาง (หัวคะแนน) และหลังการเลือกตั้งก็มีการแจกจ่ายรางวัลและ โบนัส หรือให้ความช่วยเหลือตามที่ตกลงสัญญาไว้ ซึ่งรูปแบบการแลกเปลี่ยน ดังนี้

1.3.1.1 รูปแบบการแลกเปลี่ยนทางตรง ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าพบผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยตัวเองและมอบเงินหรือสิ่งของให้โดยตรง

การแลกเปลี่ยนโดยตรง เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่าง 2 คน หรือ 3 คน หรืออื่นๆ ในกระบวนการเลือกตั้ง หมายความว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งติดต่อโดยตรงกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งในชุมชน โดยมีการนำสิ่งของที่อาจเป็นปัจจัยในการดำรงชีพ หรือสิ่งของไปมอบให้เลย โดยไม่ผ่านคนกลาง ผู้สมัครรับเลือกตั้งนิยมนำไปใช้กันมากที่สุดและถือว่าสำคัญที่สุด ที่จะทำให้เกิดผลของการเลือกตั้งอย่างชนะเตี้ยขาด จนในบางครั้ง เกิดปรากฏการณ์ “ชิงช้า” นั่นคือการจ่ายเงินหลายรอบก่อนการเลือกตั้ง

1.3.1.2 การแลกเปลี่ยนโดยอ้อม ซึ่งผู้ที่ทำการแลกเปลี่ยนไม่ได้เผชิญหน้ากันในการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้แก่ การจัดตั้งห้วคณะแนเพื่อลงพื้นที่แทนหรือนำผู้สมัครรับเลือกตั้งไปพบประชาชน รวมทั้งการฝากฝังผู้สมัครรับเลือกตั้งมาให้พิจารณาโดยอาจจะมีการต่อรองเรื่องผลประโยชน์ไปในตัว หมายความว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้บอกเงื่อนไขของผลประโยชน์เลย

รูปแบบการแลกเปลี่ยนทางอ้อม ขั้นตอนนี้ทางผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีการระดมหรือนำทีมงานซึ่งก็คือห้วคณะแนของทีมงานมาร่วมดำเนินการตรวจสอบครัวเรือนจำนวนบ้านที่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาศัยอยู่พร้อมกับจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อ ให้ห้วคณะแนมาจ่ายเงินไปแจกแทนตน

1.3.2 เจื่อนใจข้อตกลง เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

1.3.2.1 การแลกเปลี่ยนด้วยเงิน ข้าวของ คำมั่นสัญญาต่างๆ จากผู้สมัครในพื้นที่โดยตรง ซึ่งผู้สมัครลงพื้นที่หาเสียงด้วยตนเองพร้อมกับทีมงาน

1.3.2.2 การแลกเปลี่ยนด้วยเงิน ข้าวของ จากผู้สมัครในพื้นที่ โดยผ่านมาทางผู้มีอิทธิพล เช่น ประธานชุมชน หรือ ลูกน้องของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความเคารพนับถือ ซึ่งลักษณะนี้ค่อนข้างที่จะพบในรายชื่อของผู้สมัครที่ไม่คุ้นกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1.3.2.3 การแลกเปลี่ยนด้วย คำมั่นสัญญาต่างๆ พบว่าบางกลุ่มตัวอย่างที่เป็นห้วคณะแน ให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง สามารถให้ข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับขั้นตอนในการรับการช่วยเหลือจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นการช่วยเหลือที่เกื้อกูลกันตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาและต่อไปในอนาคต

สรุปเจื่อนใจ ข้อตกลง และ คำมั่นสัญญาระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่ง ข้อมูลที่ได้ เจื่อนใจ ข้อตกลง ได้แก่ เงิน สิ่งของ สัญญาข้อตกลง และ การชนะการ

เลือกตั้ง รวมทั้งกิจกรรม โครงการต่างๆที่จัดให้ก็ให้เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน การแลกเปลี่ยนตอบแทนซึ่งกันและกันเป็นหัวใจของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ซึ่งปรากฏในท้องถิ่นอย่างชัดเจน

1.3.3 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขต

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้ พบว่ามีการบิดพลิ้วหรือไม่ทำตามสัญญาของทั้งฝ่ายที่เป็นหัวหน้าคะแนน ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ข้อมูลว่ามีการยกยอกเงินไม่จ่ายตามที่สั่งการแต่ก็ไม่ได้ ดำเนินการขึ้นรุนแรงอย่างไร หรือ หัวหน้าคะแนนหักหัวคิว (เงิน) นอกนั้นความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในส่วนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนเมื่อรับเงินไปแล้วก็ไม่ได้ไปลงคะแนน เสียงให้กับฝ่ายตน หรือการไม่ทำตามสัญญาของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การข่มขู่ หน่วยงานที่จัดการเลือกตั้ง (กกต.) และ จิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน ซึ่งปัจจุบันถือว่ามีความตื่นตัวกันมากขึ้นตามลำดับ แต่ค่านิยมและชินชมนผู้ที่ทำให้การอุปถัมภ์หรือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็ยังคงเป็นข้อขัดแย้งหลักการแบบประชาธิปไตย และที่สำคัญในการดำเนินการเพื่อความโปร่งใสและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นหัวใจที่สำคัญในการปกครองคือการสื่อมวลชน เช่น สื่อวิทยุชุมชน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาขั้นตอนของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เกี่ยวกับเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ขั้นตอนของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ นั้นมีขั้นตอนการแลกเปลี่ยน ทั้งการจ่ายโดยตรงโดยผู้สมัครฯ และ จ่ายผ่านคนกลาง/หัวหน้าคะแนน โดยวิธีตกลงไว้ ซึ่งไม่มีความสลับซับซ้อน มีพื้นฐานของการไว้วางใจ การวางพื้นฐานเพื่อหาเสียง การตั้งทีมงาน การเจาะหาผู้ที่สามารถชักนำชาวบ้านมาเลือกตั้งให้เป็นหัวหน้าคะแนน การเตรียมบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิการวางแผนงานอย่างมีขั้นตอนของกลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นปัจจัยที่ทำให้ชนะการเลือกตั้งได้

การพัฒนาความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ให้มีลักษณะความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ตอบแทนระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างชัดเจน ลักษณะการดำเนินการจะเป็นไปในรูปของการช่วยเหลือต่างตอบแทนกัน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น เช่น การแจก

เงินการแจกสิ่งของสำหรับปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ การช่วยเหลือหน้าที่การงาน การนำนโยบายในการทำงานหรือโครงการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำมาเพื่อแลกหรือบอกกล่าวให้รู้เพื่อจะเป็นตัวหนุนเสริมคะแนนให้ชนะการต่อสู้ การทำช่วยเหลือบริจาคในงานต่างๆ เหล่านี้ แฝงอยู่ในค่านิยมของคนไทยมาช้านาน เป็นที่น่าสังเกตหากผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ช่วยเหลือหรือให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็จะทำให้ภาพลักษณ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งติดลบในสายตาของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

จากประสบการณ์ในการเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้วิจัยก็ได้รับการแจกกระเป๋าและเสื้อซึ่งเป็นเสื้อของกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นและก็ยอมรับว่า ความตั้งใจที่มีอยู่ก็จะเลือกกลุ่มการเมืองกลุ่มนี้แน่นอนถึงแม้ว่าจะได้รับของแจกมาก็ตาม เพราะชื่นชมในผลงานการช่วยเหลือกลุ่มประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งมีฐานะ การศึกษาที่ดี และจากการสังเกต ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มีประวัติมีเรื่อง ของการทุจริตในเรื่องนโยบาย และเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนเหมือนกัน

ในการเลือกตั้งระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่ามีนักการเมืองท้องถิ่นได้จัดตั้งทีมเป็นหัวคะแนนเพื่อช่วยหาเสียงให้กับ “บ้านใหญ่” มีการขอคัดบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องที่ ไปและมอบให้ประธานชุมชน พร้อมผู้นำในพื้นที่ไปตรวจสอบและแจกเงินรายหัวเริ่มต้นที่ 200 บาท ซึ่งผู้วิจัยได้รับทราบจากคนใกล้ชิดว่ามี การติดต่อขอซื้อคะแนนเสียงจริง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสรี โกมลเปลิน พ.ศ.2541 ที่ผลการศึกษาว่าเงินมีความจำเป็น และมีการใช้เงินในการเลือกตั้งและเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

งานวิจัยของ ธงชัย พิมพ์สกุล พ.ศ.2541 ที่กล่าวถึงปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี ว่าในจังหวัดชลบุรีมีการซื้อเสียงอย่างเป็นรูปธรรม และมีเรื่องราวของผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

ทัศนคติต่อการกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่น ประชาชนมองว่าเป็นเรื่องปกติที่จะมีการแจกเงินหรือสิ่งของ

การแลกเปลี่ยนตอบแทนซึ่งกันและกันเป็นหัวใจของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ มีความแตกต่างกันในสิ่งที่นำมาแลกเปลี่ยน จากการศึกษา จะเห็นว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องการชนะการเลือกตั้ง ในหลายคนจึงใช้เงิน คำสัญญา โครงการนโยบาย การช่วยเหลือส่วนตัว เข้ามาแลกเปลี่ยนกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในทางการเมือง การแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้น มีส่วนทำให้เกิดค่านิยมการแลกเปลี่ยนในการเลือกตั้ง การพึ่งพาอุปถัมภ์เพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ผันผวนต่างๆ จะถูกเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียง

ข้อเท็จจริงที่สำคัญ พบว่า กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ก็กระทำการเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และในแต่ละบุคคลต่างก็ตกเป็นหนี้บุญคุณและอยู่ในอำนาจของกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นเช่นบ้านใหญ่ ซึ่ง

ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ได้รับการอุดหนุนเงินงบประมาณลงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้การจัดสรรแบ่งปัน โครงการก่อสร้างพื้นฐานในท้องถิ่นตนเอง

ผู้วิจัยพบว่า การดำเนินโครงการภายใต้โครงการของรัฐก็มีส่วนทำให้ประชาชนอาจจะลำบาก และเป็นคุณเป็นโทษ ได้ไม่แน่นอนโยบาย เช่น การให้ความช่วยเหลือสวัสดิการ การสงเคราะห์ ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ในพื้นที่ ที่พบว่าผู้มีสมัครรับเลือกตั้งได้ชูเป็นแนวทาง การบริหารงาน การช่วยเหลือเยียวยาต่างๆ ให้กับประชาชน หรือ เป็นการอุปถัมภ์ประชาชนโดยมีนโยบาย หรือ โครงการของรัฐเป็นตัวเร่งขับเคลื่อน

ตามทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ส่วนตัวในสังคม มีรูปแบบการแลกเปลี่ยน ตอบแทนหลากหลาย อีกทั้งสิ่งที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนก็มีแตกต่างกัน ดังที่ ลูเซียน เอ็ม แสงส์ สรุปรว่า สังคมไทย แทบจะไม่มีใครเท่าเทียมกันและแบบแผนความประพฤติที่สำคัญคือแบบแผน ความประพฤติ ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย เป็นสังคมเน้นความแตกต่างอายุ และค่านิยม

ในกระบวนการแลกเปลี่ยน ตัวการที่สำคัญในการแลกเปลี่ยน ได้แก่ เงิน จึงพบ นักการเมือง ที่มีฐานะร่ำรวยทางเศรษฐกิจจึงเป็นผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นการนำเอาแนวความคิดไปใช้กับความสัมพันธ์ทาง สังคมขนาดเล็กระดับบุคคล ถ้าหากจะนำมาเป็นข้อมูลในการเลือกตั้งท้องถิ่นของสังคมไทย ก็ สามารถนำมาอธิบายได้อย่างถูกต้องว่า มนุษย์พยายามที่จะหาประโยชน์บางส่วนจากการติดต่อ สัมพันธ์เสมอ กระบวนการแลกเปลี่ยนเป็นผลของมูลเหตุจูงใจระหว่างมนุษย์ในการสนองความ ต้องการของเขา และขณะที่ความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนทุกอย่างย่อมจะต้องมีค่าใช้จ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับ จะต้องมิใช่ผูกพันในการให้ตอบ ดังที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของท้องถิ่นอำเภอบ้านบึง แม้แต่ คำพูด หรือปณิธานที่ผู้มีสมัครรับเลือกตั้งใช้หาเสียง ก็ยังแอบแฝงไว้กับระบบอุปถัมภ์ เช่น

ส่วนผู้นำ หรือ หัวหน้ากลุ่มการเมืองท้องถิ่น ก็มีความสำคัญไม่แพ้เรื่องนโยบาย หรือผลประโยชน์ในการแลกเปลี่ยน ในส่วนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง พบว่าข้อมูลในส่วนของ ขั้นตอนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ว่า มีการดำเนินการ ทั้งรูปแบบทางตรงที่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ดำเนินการเอง และรูปแบบทางอ้อมที่มอบผ่านหัวหน้าคะแนนหรือคนใกล้ชิด ซึ่งการดำเนินการจะมี ขั้นตอนที่แน่นอน มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า มีการจัดทำโพลล์ การเลือกตั้ง รวมทั้ง ได้จัดตั้งทีมงาน เน้นอุปการะผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เป็นการวางพื้นฐานทางการเมืองมายาวนาน และต่อเนื่อง เพราะต้องการที่จะชนะการเลือกตั้ง ไม่ปฏิเสธเรื่องการจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนน เสียงและชนะการเลือกตั้ง การอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งต่อตัวผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง หรือ ช่วยเหลือผ่านญาติๆ ล้วนมีพื้นฐานมา จากความสัมพันธ์ที่เอื้อให้ชนะการเลือกตั้งได้อย่างไม่ยาก

การช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งนอกเขตก็มีส่วนสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมให้ได้รับชัยชนะเหมือนกัน เช่น มีการย้ายสำมะโนครัวเข้ามาอยู่ในพื้นที่ เป็นในลักษณะการเกณฑ์คนเข้ามาในเขต พื้นที่ก่อนการเลือกตั้ง ก่อนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถทำสำมะโนครัวได้นั้น จะต้องมีหน่วยงานด้านทะเบียนประชาชนเอง

การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันในพื้นที่ และเป็นไปในลักษณะเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ส่วนใหญ่ที่ให้ข้อมูลต่างยอมรับว่ามีการแจกเงินและสิ่งของต่างๆรวมทั้งคำมั่นสัญญาช่วยเหลือกัน

ผลจากการศึกษาพบว่าผู้สมัครใช้เงินซื้อเสียงจริงและยังพบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับเงินจากผู้สมัครรับเลือกตั้งจริง และ เลือกที่จะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่มีอำนาจและบุญคุณกับตนมากกว่า และก็พบว่าการเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่มิใช่โยบายที่ตนชอบและไม่ปฏิเสธที่จะรับเงินเนื่องจากเกรงว่าอาจจะไม่เป็นผลดีต่อตนเองและครอบครัว

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ที่ปรากฏในสังคมชนบท นั้น คงไม่อาจปฏิเสธว่าเป็นการทำลายระบบประชาธิปไตย ของไทย เพราะชนบทรอบนิคมประเพณีที่ปลูกฝังแก่นุชนเรื่อยมาทุกคนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีคุณค่า ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ในยามยากเป็นสิ่งที่สังคมให้การยอมรับมาตลอดและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งก็เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีพ

ซึ่งสอดคล้องกับระบบอุปถัมภ์ ที่อธิบายสังคมไทย ว่าเป็นสังคมโครงสร้างหลวมขาดกฎ ระเบียบควบคุม มีความยืดหยุ่น ผ่อนปรนและปัจเจกชนล้นไหลจากสถานภาพหนึ่งสู่อีกสถานภาพหนึ่งและอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว

2.2 เจื่อนใจข้อตกลง เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

เจื่อนใจ ข้อตกลง สิ่งของที่ใช้แลกเปลี่ยน ในส่วนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประกอบด้วย คะแนนเสียงให้ได้ชัยชนะ และ สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แก่ เงิน สิ่งของ คำมั่นสัญญา การช่วยเหลือ อุปการะด้านต่างๆ ผลงาน นโยบายหรือกิจกรรม โครงการ โบนัส และรางวัล

ข้อตกลงในการแลกเปลี่ยน ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยน มีเป้าหมายทางวัตถุ ทางจิตใจ และทางการบริการต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนคำ การยื่นหมูยื่นแมว การลงแขก การเอาแรง การแลกเปลี่ยน เงิน การแลกเปลี่ยนคนกับสิ่งของ การซื้อขาย การค้าต่างตอบแทน การเช่า การจำหน่าย การเลหลัง

สิ่งที่ใช้แลกเปลี่ยน ประกอบด้วย วัตถุสิ่งของ เงินทอง ความคิด ความรู้ ความปัญญา คุณธรรม ความเห็นใจ ความรู้ ความเอาใจใส่ ความเป็นเพื่อน ความเป็นศัตรู กามารมณ์

ในขณะที่ โยชิฟูมิ ทามาคา ได้แสดงอิทธิพลทางการเงิน เงินสำคัญขนาดที่นักธุรกิจใช้ บิดผันการ ปฏิบัติงานของข้าราชการ และเป็นไปในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

ปัจจุบันพบว่า เงิน มีอิทธิพลมาก ทั้งขั้นตอน การจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐไม่ว่าจะเป็นขั้นตอน การตรวจรับการจ้าง การตรวจรับพัสดุ การกำหนดราคากลาง เหล่านี้เกี่ยวข้องกับ เงิน หรือผลประโยชน์ทั้งสิ้น พบว่า เมื่อมีการเลือกตั้ง ผู้รับเหมาก็มีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะในส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือญาติๆของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และจะมาถอนทุนจากการจ่ายในการเลือกตั้ง ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ฯลฯ

“การยืมซ้ำ หรือ การจ่ายเงินหลายรอบก่อนการเลือกตั้ง”

“การซื้อให้ชนะ”

“เงินไม่มา การไม่เป็น”

“ความมั่งคั่งคือเงิน เป็นที่มาของอำนาจ”

จากการศึกษาวิจัย พบว่ามีการจ่ายเงิน สิ่งของแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันใน พื้นที่ ทำให้มีเงินสะพัดในพื้นที่ ทั้งมีการจ่ายเงินให้กับคนในทีมการเมือง เสมือนเกิดการจ้างงานไม่ประจำขึ้น การจะลดขั้นตอนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ลงคงจะทำได้ไม่ง่ายเพราะทั้งผู้ให้และผู้รับก็ได้แลกเปลี่ยนของถูกต้องตามความประสงค์ซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นหลังการเลือกตั้ง จากการสังเกตในพื้นที่ พบว่า ประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะประชาชนได้ไปเที่ยวทัศนศึกษา ดูงาน ได้รับรางวัลต่างๆ ที่จัดงานประเพณีสำคัญในพื้นที่ บางคนได้รับความช่วยเหลือในเรื่องงาน ดังที่ปรากฏไว้ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น แผนพัฒนาสามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยโครงการอบรมและทัศนศึกษาดูงานของผู้สูงอายุ โครงการอบรมช่างเสริมสวยและทัศนศึกษาดูงาน เป็นต้น

สอดคล้องกับการศึกษา ของเดชะ สิริสุทธิ พ.ศ.2541 ว่ากระบวนการในการ สร้างฐานอำนาจมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ อีกทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ การให้ผลประโยชน์และการอุปถัมภ์ทั้งภายในกลุ่ม และกลุ่มผู้รับเหมา ข้าราชการ นักการเมืองและคณะกรรมการชุมชน

ซึ่งลักษณะเหล่านี้ปรากฏอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ใน โครงสร้างของสังคมไทยที่เหนียวแน่นและเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการสร้างความภักดีทางการเมือง ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในขณะที่เกิด ความเหลื่อมล้ำทางฐานะเศรษฐกิจของประชาชน จึงกลายเป็นเครื่องมือ การคอร์รัปชันที่จำเป็นท้ายที่สุดของนักการเมืองในทุกระดับ ดังที่ศาสตราจารย์แสงสีกกล่าวว่า ไม่มีใครในสังคมไทยอยู่ได้เป็นสุขโดยปราศจากคนที่พึ่งคอยอุปถัมภ์ค้ำชูไว้ (อ้าง อคิน รพีพัฒน์ : 2546)

ค่านิยมทางสังคมที่ฝังลึกกับสังคมไทยที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลักเกิดการอุปถัมภ์ค้ำชู ให้ความช่วยเหลือกัน ยิ่งฐานะทางสังคมแตกต่างกันอย่างชัดเจน ระบบอุปถัมภ์ยิ่งสำคัญเท่านั้น และไม่อาจปฏิเสธคุณค่าทางผลประโยชน์ได้ トラบใดที่ความไม่เท่าเทียมกัน หรือความแตกต่างกันในสังคมไทยยังมีให้เห็นอยู่มาก และ ด้วยความเหลื่อมล้ำนี้เองจึงเป็นที่มาของเงื่อนไข ผลประโยชน์ในการเลือกตั้ง ทั้งระดับท้องถิ่น และการเลือกตั้งทั่วไปของประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ยืนยัน เงื่อนไข และ ผลประโยชน์ ในการเลือกตั้งของท้องถิ่นว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นไปเพื่อเอื้อผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม เช่น

งานวิจัย เรื่อง ความ สัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองแบบใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี “ท้าววันขมมื่น” ของประภีร์ดี สัตตสุต ที่ศึกษาเรื่องเงินผันและแนวคิดพ่อบุญอุปถัมภ์ และผลกระทบที่มีต่อโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นและกลุ่มผลักดันทางการเมือง ที่มีการใช้จ่ายงบประมาณในระยะสั้นหวังผลทางการบริหาร ซึ่งไปสอดคล้องกับทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อผู้นำที่มีอำนาจและกดดันให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นเข้าร่วมเครือข่ายอุปถัมภ์ทางการเมืองระดับภาค

แต่ปรากฏการณ์จากการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ที่ผ่านมา ปรากฏว่า พรรคพลังชลมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้ามาในสภาผู้แทนราษฎร มากที่สุดเหนือพรรคเพื่อไทยที่เป็นเต็งหนึ่ง ที่ใช้นโยบายหาเสียงบนความคาดหวังของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นค่าแรง 300 บาท จบปริญญาตรีเงินเดือน 15,000 บาท นโยบายจำนำข้าว บัตรเครดิตชาวนารถคันแรก บ้านหลังแรก ฯลฯ

สรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจหรือความสัมพันธ์ของเครือข่ายของนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นผู้ที่กว้างขวางและมีเงิน ฐานะดี จะปรากฏชัดเจนในกระบวนการอุปถัมภ์ ฟังพาทอาศัยกันในการช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่น หรือ นักการเมืองระดับชาติ ด้วยกัน และมีผลต่อการเลือกตั้งขององค์กรท้องถิ่นนั้นๆ

2.3 ปัญหาและอุปสรรค ในกระบวนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้ พบว่ามีการบิดพลิ้วหรือไม่ทำตามสัญญาของทั้งฝ่ายที่เป็น หัวคะแนน ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ข้อมูลว่ามีการอมเงินไม่จ่ายตามที่สั่งการแต่ก็ไม่ได้ดำเนินการขึ้นรุนแรงอย่างไร ในส่วนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนเมื่อรับเงินไปแล้วก็ไม่ได้ไปลงคะแนนเสียงให้กับ การทุจริตขยอกเงินจ่ายซื้อคะแนนเสียง หรือการไม่ทำตามสัญญาของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และหรือหัวคะแนนหักหัวคิว เบี้ยวเงินไม่จ่ายเต็มจำนวน ความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การข่มขู่

คณะกรรมการเลือกตั้งแห่งราชอาณาจักรไทย หรือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จิตสำนึกของความ เป็นประชาธิปไตย

จากข้อมูลในพื้นที่ ผู้วิจัยพบว่า ในอดีตมีบางพื้นที่ การชิงชัยระหว่างผู้สมัครรับ เลือกตั้งหน้าเก่ากับผู้สมัครรับเลือกตั้งหน้าใหม่ ทั้งๆ ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหน้าเก่ามีผลงานเป็นต่อ หลายช่วงตัวเพราะทำผลงานไว้อย่างมาก แต่กลับพ่ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่เมื่อเปลี่ยนผู้บริหารคน ใหม่แล้วการทำงานในพื้นที่ไม่ราบรื่น หลายฝ่ายมองว่า อาจจะมีการสนับสนุนทางการเมือง ทำให้เกิดความได้เปรียบทาง การเมือง นักการเมือง กับ นักเลือกตั้ง ต่างกันมาก เพราะนักการเมือง จำเป็นต้องวางฐานคะแนนเสียง เพื่อให้ประชาชนไว้วางใจแล้วเลือกเข้าไปบริหารท้องถิ่น และมี จิตสำนึกทางการเมือง ผิดจากนักเลือกตั้ง

หลายแนวคิด เห็นว่า การเลือกตั้งต้องใช้เงินมหาศาล เมื่อมีการใช้เงิน เป็นต้นทุนที่สูง ดังนั้น ก็ต้องมีการถอนทุนจากการเข้าไปบริหารงาน ผลประโยชน์ทับซ้อน การทุจริตเชิงนโยบาย หรือ โครงการต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แนวคิดของผลประโยชน์จึงเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้การแข่งขันสูงและเข้มข้น ไม่เฉพาะแต่ในพื้นที่ที่ศึกษาเท่านั้น

ในพื้นที่ทำผู้วิจัยได้ทำการศึกษา มีการแข่งขันกันสูง ปรากฏการณ์ที่สนับสนุนคำกล่าว ว่าการเลือกตั้งคูเดือได้แก่ การเลือกตั้งในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแดง ซึ่งมีการมาหัวคะแนน และ เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาอบต.หนองบอนแดง ซึ่งปมสังหารก็ มุ่งประเด็นหัวคะแนนและขัดผลประโยชน์ในการรับเหมางาน แม้กระทั่งเรื่องขู่สาว แต่จากการ สังเกตและติดตามข่าววงใน ต่างเชื่อว่าเป็นเรื่องการเมืองท้องถิ่น (ผู้ตายเป็นหัวคะแนนให้กับ ผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใหม่)

หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย ที่ยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผลและ ยอมรับว่าทุกคนมีอิสระและเสรีภาพ มีความเท่าเทียมกันทางความคิด แต่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ เลือกตั้งภายในประเทศก็เป็นที่ชัดเจนว่า เกิดจากความไม่เสมอภาคทางการดำรงชีพ ของประชาชน ยิ่งในชนบทแล้ว ภาวะความแตกต่างกันเช่น ฐานะเศรษฐกิจ ฐานะสังคม ฐานะทางการศึกษา มีส่วน ทำให้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียง หรือ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันชัดเจน และในการแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ในหลายครั้งทำให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่แล้ว จะมีความแตกต่างกันทางฐานะอย่างชัดเจนและ เห็นชัดว่าความต้องการขั้นพื้นฐานยังไม่เท่าเทียมกัน จึงเกิดช่องว่างและนักการเมืองก็อาศัยช่องว่าง นี้ในการประเมินผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ การจัดสรรสิ่งที่ดีให้กับประชาชนในแง่หลักการเท่านั้น ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมองว่าเป็นปัญหาได้แก่ เมื่อมีการ

ร้องเรียนว่ามีการทุจริตการเลือกตั้ง ในหน่วยองค์กรที่มีหน้าที่ก็ดูแลและดำเนินการล่าช้าในการตรวจสอบ และการทำงานค่อนข้างหย่อนประสิทธิภาพ ไม่มีเอกเทศ

กฎหมายการเลือกตั้งล่าสุดของท้องถิ่น ได้กำหนดให้มีการนับคะแนนตรงจุดที่มีการเลือกตั้งเพื่อป้องกันการทุจริต ก็ถือว่าเป็นข้อสำคัญสำหรับนักเลือกตั้งท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2548 หมวด 1 มาตรา 12 ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจออกประกาศให้ยื่นหรือขยายระยะเวลา หรือ งดเว้นการดำเนินการที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ เฉพาะในการเลือกตั้งนั้นเพื่อให้เหมาะสมแก่การดำเนินการเลือกตั้งใหม่ ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรมได้

จากกฎหมายข้อนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจส่งผลให้ การดำเนินการในกระบวนการตรวจสอบการทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งเป็นไปได้ยาก เพราะจากการศึกษา วิจัย พบว่า มีประชาชนที่ให้ข้อมูลว่า “ ซื่ออกต.” นั้นหมายถึง เมื่อมีการร้องเรียนการกระทำผิดตามกฎหมายการเลือกตั้ง เมื่อมีผู้สืบทราบและพยานหลักฐานการกระทำผิดแล้ว ไม่สามารถเอาความผิดกับ ผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ได้ เนื่องจาก มีคนมาทาบตามผู้ที่กระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง ให้ยินยอมจ่ายเงินให้ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องรับผิด หรือ ถ้าเป็นการกระทำผิดถึงขั้นต้องโดนใบแดง ก็จะสามารถ ทำความผิดใบแดงให้เป็นใบเหลือง เพื่อจะได้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ และผู้กระทำผิดก็จะได้ ไม่ต้องถูกลงโทษทางการเมือง หรือ ถ้าเป็นการกระทำ ความผิดขั้นใบเหลือง ก็จะดำเนินการให้ไม่ต้อง โดนใบเหลือง สามารถที่จะรับรองผลการเลือกตั้งไปก่อน โดยยังไม่ถึงขั้นตอนของการตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง

ตามคำบอกเล่าของผู้มีสิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น ที่ให้ข้อมูลว่า ต้อง “ ซื่อให้ชนะ ” นั้น หมายถึงการซื้อคณะกรรมการการเลือกตั้งในขั้นตอนสุดท้ายด้วย ถ้ามีการกระทำผิดในการเลือกตั้ง นั้นเอง

การ “ ยิงซ้ำ ” กรณีนี้ ไม่เฉพาะแต่กลับผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังต้องกระทำกับ กกต. ด้วย พบว่า มีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ยอมรับการจ่ายเงินหลายรอบก่อนการเลือกตั้ง และเมื่อเลือกตั้งเสร็จจนกระทั่งเข้าไปทำหน้าที่ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องจ่ายผลประโยชน์เพิ่มเติม เพื่อเป็นการสานความสัมพันธ์ ซื่อใจกันและกัน และต่อยอดมิตรภาพในอนาคต การทำงานบริหารจะได้ไม่ติดขัดในเรื่องการตรวจสอบผลงาน หรือการขัดกันในเรื่องผลประโยชน์

ตามมาตรา 29 ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งว่า ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือ เจ้าหน้าที่ อื่นของรัฐ กระทำการใดๆ โดยมีชอบด้วยอำนาจหน้าที่อันเป็นการก่อกวนแก่งผู้สมัครใด

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหรือมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสั่งให้ยุติหรือระงับการกระทำนั้นได้

จากการที่ผู้วิจัยเคยเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ในฐานะประธานหน่วยเลือกตั้ง พบว่า บัตรที่กากบาท นั้นบางครั้งไม่ชัดเจน และบัตรบางครั้งมีมากกว่าจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพียง 4-5 บัตร ก็มีผลต่อการพิพาทในระหว่างฝ่ายที่ได้เปรียบและฝ่ายที่คิดว่าเสียเปรียบ ทำให้เกิดการถกเถียงกัน ต้องยุติการนับคะแนนไปสักครู่ใหญ่ เพื่อให้มีการตรวจสอบแต่ในระหว่างที่มีการตรวจสอบ จะเกิดการปะทะคารมกันในระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือในระหว่างกองเชียร์เสมอ และมีฝ่ายที่ไม่ยอมรับการตัดสินใจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เข้าแจ้งความกับตำรวจถึงการกระทำผิด การเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จากการติดตามสาเหตุของผู้วิจัย พบว่ามีความประมาทเลินเล่อจากคณะกรรมการนับคะแนน และคณะกรรมการตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะในท้องถิ่น จำนวนประชากรและจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นหน่วยจำนวนน้อย ตรวจสอบได้ง่ายและรวดเร็ว

ระเบียบทางสังคม เช่น การจัดสรรเงินงบประมาณตามโครงการต่างๆ ของรัฐ ก็มีผลต่อการจัดการเลือกตั้ง ซึ่ง ผู้วิจัยยังมองว่า การจัดสวัสดิการสังคม หรือการให้บริการทางสังคมของภาครัฐและกระจายลงมาในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังเป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบทางนโยบาย เป็นต้นทุนในการเลือกตั้ง เพราะในภาพรวมประชาชนยังคงยึดมั่นในกิจกรรมของผู้ที่มีโอกาสเข้ามาบริหารและทำงานการเมืองในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของประชาชนที่พบว่าหลายคนให้ความสำคัญต่อการบริหารงาน (กรณีของผู้สมัครรับเลือกตั้งเคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง) และออกมาหาเสียงเลือกตั้ง และ ยังเป็นกลไกที่สำคัญในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชัน

ส่วนการโยกย้ายคนในพื้นที่ ที่ผู้วิจัยได้รับทราบ เพื่อเป็นการช่วยเหลือกันเกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งยอมรับว่า เคยเกิดกรณีแบบนี้ กับกลุ่มของตน แต่ต่อไป ต่างฝ่ายก็เริ่มที่ไม่นำมาเป็นข้อได้เปรียบทางการเมือง เพราะในปัจจุบันการที่ภาครัฐจัดดำเนินการและส่งเสริมโครงการ ศปสช. ซึ่งมีผลต่อจำนวนประชาชนในเขตพื้นที่ ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างพื้นที่ก็ต้องพิจารณาใหม่ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือย้ายคนออกนอกพื้นที่ เพราะเม็ดเงินที่จ่ายให้คิดต่อหัว และ ในอนาคตก็จะเพิ่มมากขึ้น ในการจัดสรรงบประมาณที่จ่ายลงพื้นที่โดยอาศัยประชากรเป็นเกณฑ์ในการคำนวณจำนวนเงิน

3. ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นและระดับชาติ

คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งทุกระดับ หน่วยงานภาครัฐ ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ที่จะต้องมีจิตสำนึก ของความเป็นประชาธิปไตย ร่วมรักษากฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การเมืองของ ประเทศไทยอยู่แถวหน้าระดับอาเซียน เพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบของกลุ่มประชาคมอาเซียน (ASEAN COMMUNITY) ประกอบด้วย ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ดังนี้

1. ในส่วนขององค์กรที่จัดการเลือกตั้ง ควร จะได้แยกออกโดยชัดเจนไม่ใช่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งจากหน่วยงานภาครัฐ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เนื่องจาก การจัดการเลือกตั้งในแต่ละครั้งก็มาจากส่วนนี้ และใช้งบประมาณแผ่นดินในการดำเนินการสูง อีกทั้ง วันที่ทำการเลือกตั้งก็ควรจัดให้สะดวกไม่ต้องระบุเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ ดังที่เป็นกัน และควรจะมีการพิจารณา เพราะการจ่ายให้กับคณะกรรมการฯ ใช้เงินงบประมาณสูงมากใน ส่วนของการนับคะแนน ก็เป็นปัญหา เช่น การนับคะแนนที่ศูนย์กลางซึ่ง กกต. ได้จัดไว้สำหรับการนับคะแนน มีการขนย้ายหีบบัตรไปนับคะแนน มีข่าวว่ามีการแอบเปลี่ยนบัตร และเห็นควรให้นับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งเลยแล้วส่งผลไปที่ศูนย์กลาง และ ในปัจจุบันก็ได้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการนับคะแนนแล้ว ซึ่งคงต้องรอดูต่อไป แต่ผู้วิจัยเห็นว่า การนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง ก็เป็นหนทางช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ได้มีโอกาสเล่นงานหัวคะแนนอีกทาง

2. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเลือกตั้ง

กลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนมีจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตย เคารพกติกา ปฏิบัติตามกฎหมาย ติดตามและร่วมเป็นหูเป็นตาให้กับภาครัฐ หรือหน่วยงาน ที่จัดการเลือกตั้ง (กกต.) ติดตามข่าวการเมืองและช่วยแจ้งเบาะแสการทำคามผิดของผู้ที่ไม่ประสงค์ต่อระบอบการปกครอง มีสำนึกและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ที่เป็นประโยชน์ และช่วยพัฒนาประเทศชาติ ช่วยตรวจสอบการคอร์รัปชัน และแจ้งหน่วยงานภาครัฐให้ตรวจสอบการทุจริตเสมอ ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

3. ควรรณรงค์เรื่องการคอร์รัปชันให้เป็นวาระที่สำคัญสำหรับการแก้ไข มีการเปิดโปงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เห็นชัดเจนแม้จะยังไม่ตัดสินถึงที่สุดก็ตาม เพราะที่ผ่านมากฎหมายของประเทศไทยค่อนข้างจะให้สิทธิกับตัวตนคนที่ก่อเหตุ โดยเฉพาะหน่วยงานเพื่อรักษาสิทธิมนุษยธรรม เกรงว่าจะเป็นการคุกคามคนบริสุทธิ์มากไป

4. ควรปลูกจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองให้มากขึ้น โดยเฉพาะหน่วยงานที่ตรวจสอบการคอร์รัปชัน ควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากกว่าการแต่งตั้งกันเอง ในหน่วยงานภาครัฐ เช่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการการติดตามและประเมินแผนพัฒนา คณะกรรมการตรวจรับจ้างในท้องถิ่น ซึ่งทุกชั้นตอนต้องปรับปรุงกฎหมายให้สิทธิประชาชนได้เข้าตรวจ สอบการจัดซื้อหาและเปิดเผยต่อสาธารณชน

5. กกต. ต้องเร่งริบสร้างความปลอดภัยในการทำงาน และการให้ข่าวสารข้อมูลที่น่าเชื่อถือแก่สื่อมวลชนและสาธารณชน การอาศัยสื่อมวลชน องค์กรภาคประชาชน องค์กรที่มีใช้ของรัฐ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร และ อาสาสมัครที่เป็นกลางและเป็นอิสระทางการเมือง ตลอดจนให้พลังที่เป็นอิสระเหล่านี้สามารถมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะต่างๆ อย่างทันการณ์ จะช่วยสร้างรากฐานของระบอบธรรมาภิบาลทางการเมืองของไทยมีความมั่นคงในระยะยาวได้

6. ควรนำข้อมูลการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เพื่อปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพื่อให้การถือปฏิบัติเป็นไปตามวิถีทาง ประชาธิปไตย โดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการคัดหาเสียง การแจกสิ่งของเพื่อล่อลวงประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งน่าจะเป็นทางออกที่ดีให้กับทุกฝ่าย

ก่อน การเลือกตั้ง เห็นควรจะได้มีการตรวจสอบฐานะการเงิน เงินของบุคคลที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง ว่ามีทรัพย์สินเงินทองเท่าไร และเส้นทางของทรัพย์สินเงินทองมาได้อย่างไร นั่นคือให้มีมีการแจ้งบัญชีทรัพย์สินก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นการป้องกันปฏิบัติการการเอาเงินคืนและอาจถึงขั้น การฟอกเงิน บนเกาะบริติชเวอร์จิน ที่เป็นอยู่ในช่วงหนึ่งของประวัติศาสตร์ทางการเมืองในประเทศไทย ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงไปตรงมาคือยุทธการป้องกันภัยให้กับระบอบประชาธิปไตย อีกทางหนึ่ง

ตัวอย่างของเรื่องการฟอกเงินที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง เช่น ในกรณีการจ่ายเงินบน หรือ เงินล่อใจ โดยบริษัทยักษ์ใหญ่ของประเทศหรือบริษัทข้ามชาติ เงินสินบนนี้จำเป็นต้องถูกปิดด้วยเหตุผลทางการเมืองและเหตุผลต่อสาธารณะหรือเหตุผลด้านงบประมาณแผ่นดิน หรือรัฐบาล เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการฟอกเงินอันทรงประสิทธิภาพ ที่ประเทศรัสเซีย โยกย้ายถ่ายเทเงิน ของรัฐออกนอกประเทศผ่านศูนย์การเงินต่างด้าว (รดาพร หงส์ทอง 2548 : 9) หรือ แม้แต่ข่าวเกี่ยวกับบริษัท วินมาร์ค ลิมิเตด ที่พัวพันกับอดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย โดยมีความจริงที่ว่า การฟอกเงินคือวิธีการนำเงินสกปรกเข้าสู่ระบบที่สะอาดหมดจด จนถูกนำไปหล่อเลี้ยงชีวิต และ ทั่วโลก กำลังตื่นตัวประณามเพราะเชื่อว่าองค์กรอาชญากรรมกำลังมีบทบาทสำคัญในการคุกคามความปลอดภัยและความมั่นคงของชาติ รัฐ และ สถาบันในระบอบประชาธิปไตย

7. กลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนควรมีจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตย เคารพกติกา กฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมความรู้ด้านความรู้ประชาธิปไตย และพัฒนาการศึกษาทุกด้านและการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนทั่วไป รู้จักการใช้อำนาจตามระบอบประชาธิปไตย ส่วนเรื่อง ความขัดแย้ง แดกสามัคคีในชาติ ก็ไม่ควรจะเกิดขึ้นบ่อยๆ นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมากกว่า 76 ปี พบว่าเกิดความขัดแย้ง ตลอดเวลา และถ้าหากบุคคลที่ขึ้นมาบริหารไม่สามารถควบคุมทิศทาง ก็จะเกิดการผลักดันกลุ่มที่ไม่ใช่ของตนออกไป จึงเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงถึงขั้นอาจนำไปสู่สงครามกลางเมือง (civil war) ดังที่พบเจอการจัดการสรรตำแหน่งในการบริหารกว่าจะสมดุลได้ต้องต่อรองกันหลายรอบ ถึงบางคนอาจยอมลดตัวไปเจรจาถึงต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นความอ่อนแอทางการเมือง การแก้ไขรัฐธรรมนูญจึงไม่ใช่ทางออกเสียทีเดียว บางมาตรา ฯลฯ แก้ไขเพื่อ ต้องการแก้ไขปัญหา มิใช่แก้แค้น และคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก โดยควรกระทำดังนี้

7.1 ปฏิรูปการศึกษา ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ทุกคนได้มีโอกาสเรียนฟรีอย่างทุกถ้วนหน้า ไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในระดับมัธยมศึกษา จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของวิถีชีวิตเชื่อมโยงกับหลักศาสนาวัฒนธรรม ส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรมในองค์กรของภาครัฐมากขึ้น

7.2 สร้างบรรยากาศการปรองดอง และเน้นให้ประชาชนมีบทบาทและพื้นที่ทางความคิดแต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบกติกาทางสังคมและกฎหมาย การมีความเท่าเทียมกันในระดับสากลหรือข้อปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสวัสดิการประชาชน

ผู้วิจัยเห็นว่า ทิศนะทางสังคม ของสังคมก็มีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังและส่งเสริมดังที่วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ กล่าวว่า ประชาธิปไตยทางการเมือง จะบรรลุได้ จำต้องมีทิศนะทางสังคม ที่เป็นประชาธิปไตย เช่น ทิศนะว่าด้วยศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรม เพราะประชาธิปไตยทางการเมืองต้องการ “ธรรมภิบาล” และ “ธรรมภิบาล” ก็ขึ้นอยู่กับศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งมีใช้เฉพาะของนักการเมือง เท่านั้น แต่เป็นศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมอันเป็นจิตสำนึกของคนทั้งประเทศ (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ 2552 : 32) หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเมืองไทยได้กลายเป็น การธุรกิจ เป็นการแข่งขันและต่อสู้กันเพื่อชิงอำนาจ โดยไม่คำนึงถึงธรรมะและความถูกต้อง ซึ่งสังคมไทยตกอยู่ในความสับสนจนไม่สามารถแยกแยะว่าอะไรควรและอะไรไม่ควร โดยมุ่งเอาแต่ได้ ซึ่งเป็นทิศนะทางสังคมอันนำไปสู่ความเสื่อมสลายของประชาธิปไตยทางการเมือง

7.3 การส่งเสริมหรือการสร้างสรรกระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participative Democracy) มากกว่าการเน้นที่คัดเลือกผู้แทน ซึ่งยึดหลักการพื้นฐานทางอำนาจว่า ประชาชนใน

ฐานะราษฎรคือเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งการมีอำนาจได้แก่ การเรียกอำนาจคืนโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง การริเริ่มเสนอแนะนโยบาย กฎหมายและมาตรการต่างๆ การทำประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติ ตลอดถึงการนำเสนอเรื่องความเดือดร้อน การเสนอกฎหมายที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ ดำเนินการภายใต้ขั้นตอนที่ไม่ต้องยุ่งยากและใช้งบประมาณแผ่นดินสูง

7.4. ส่งเสริมการจัดการ เกี่ยวกับ การเปิดโปง การคัดค้าน และการต่อต้านคอร์รัปชันของนักการเมือง กับการกระทำอันไม่สุจริตและขาดคุณธรรมของผู้ปกครอง จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย และกลยุทธทางสังคมเน้นในเรื่องปทัสถานทางด้านจริยธรรม (Ethical norms) การศึกษา (Education) และการจัดตั้งกลุ่มภาคประชาชนในการเฝ้าระวังการคอร์รัปชันของนักการเมืองและข้าราชการ (Public vigilance) และควรมีความเป็นอิสระเป็นตัวตนเองสามารถตัดสินใจได้ (Autonomous organization) มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2548) นักวิชาการได้ให้ข้อสังเกตว่า “ทำไมคนไทยไม่สงสัยเลยว่าผู้นำประเทศไทย เข้ามามีอำนาจ ควบคุมองค์กรอิสระ ทั้งระบบการตรวจสอบภายใต้รัฐธรรมนูญ”

ถ้ามองจากภาพรวม ประชาชนล้วนเบื่อหน่ายการเมือง ซึ่งเป็นประชาชนที่ไม่มีผลประโยชน์โดยตรงจากการบริหารงานรัฐ หรือมีส่วนได้เสียน้อย เลยไม่ข้องเกี่ยวกับการเมือง มีหลายคนที่เป็นคนตัวคนเดียวออกมาจากความแตกสามัคคีเนื่องเพราะเหตุผลคือความรำคาญ

การคอร์รัปชันแบบเบ็ดเสร็จ (Integrative corruption) ที่ปรากฏภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 เช่น ในเรื่องของเศรษฐกิจ (การสัมปทานผูกขาด การฟอกเงินในตลาดหลักทรัพย์ การหลีกเลี่ยงภาษี ฯลฯ) การคอร์รัปชันในทางการเมือง เช่น การพิมพ์บัตรเลือกตั้งปลอม การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่กกด.ส่วนหนึ่งที่ทุจริตในการเลือกตั้ง ฯลฯ รวมทั้งการคอร์รัปชันในการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การโยกย้ายตำแหน่งในกองทัพโดยไม่คำนึงถึงหลักการเรื่องคุณธรรมและความเหมาะสม

ไม่มีใครปฏิเสธว่า ไม่ได้รับรู้เรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน หรือการมีผลประโยชน์ทับซ้อนการฉกฉวยจังหวะแสวงหาผลประโยชน์ การมีผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมือง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้คนไทยทุกคนทราบและยอมรับในระดับหนึ่งตามความเชื่อที่ถูกปลูกฝังมารุ่นต่อรุ่น การดำรงชีพเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ผันระต่างๆ ที่ดำเนินการผ่านความจงรักภักดีส่วนตัวกับผู้อุปถัมภ์และความรู้สึกผูกพันถูกปลูกฝังมารุ่นต่อรุ่นในสังคมไทย

ระบบอุปถัมภ์ ใน สังคม คงเป็นอีกช่องทางที่นักการเมืองสามารถนำมาส่งเสริม การเลือกตั้ง เพื่อทำการทุจริตคอร์รัปชันเงินนโยบายให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้ระบอบการเมืองการ ปกครองแบบประชาธิปไตยและ ค่านิยมในสังคมแบบไทย

สรุป ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องล้วนมีผลประโยชน์จากการเมืองทั้งสิ้น ไม่ทางตรงก็ ทางอ้อม ในหลายคนเกรงจะสูญเสียอำนาจ ผลประโยชน์ หรือกลุ่มพรรคพวกหลุคอำนาจ เสีย ผลประโยชน์ ในบางครั้ง ก็พบนักการเมืองที่แพ้การเลือกตั้ง แต่ไม่เชื่อว่าตัวเองจะแพ้การเลือกตั้ง คงต้องยอมรับว่าประชาชนมีความดีความชอบกับการตัดสินใจของตัวเอง เสมอ นั่นคืออยากให้ทุกคน เคารพการตัดสินใจของคนที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และจะได้ไม่เกิดความแตกแยก แยก สามัคคีในหมู่เหล่า การพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาการศึกษา และด้านอื่นๆ จะได้ก้าวหน้า

ความมั่นคงทางการเมืองของท้องถิ่น ก่อนข้างจะมีเสถียรภาพมากกว่าการเมือง ระดับประเทศ คงไม่ปฏิเสธว่าตั้งแต่มีรัฐประหารกันยายน 2549 การเมืองระดับประเทศของเรา ก็ขาดเสถียรภาพอย่างต่อเนื่อง เกิดความขัดแย้งกันในหมู่ชน เกิดกลุ่มหลากหลายสีต่อสู้ทางเวทีสาธารณะ จนถึงขั้นนำไปสู่ความแตกแยกสามัคคี แบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน มีนักวิชาการหลายท่านที่ ออกมาตำหนิ ถึงผลของชัยชนะด้วยการออกเสียงของประชาชน แต่ไม่สามารถสถาปนาชัยชนะได้ อย่างแท้จริง และยังพบว่า กลุ่มที่แพ้การเลือกตั้ง (ไม่สามารถเป็นผู้นำรัฐบาล) ได้ แต่พวกเขาก็ ประสบความสำเร็จในการล้มรัฐบาล ที่มาจากการเลือกตั้งได้ เหล่านี้คือความไร้เสถียรภาพของ การเมืองระดับประเทศ หรือ อาจจะเรียกได้ว่า เป็น ปัญหาความมั่นคงของระบอบการปกครอง (Regime Security) ความแตกต่างทางความคิดในท้องถิ่น ก็ปรากฏชัดเจนแต่ก็อาจจะอนุมานได้ว่า การเมืองระดับท้องถิ่นไม่ขึ้นต่อการเมืองระดับประเทศ หรือ การเมืองท้องถิ่นคือการเมืองของ ท้องถิ่นนั้นไม่เกี่ยวกับการอุปถัมภ์ระดับชาติ

แต่จากการที่ผู้วิจัย สัมผัสการเมืองในระดับท้องถิ่นแล้ว ส่วนใหญ่จะปรากฏว่า กลุ่มอิทธิพล ที่มีอำนาจ เงิน และกำลังพลในมือ จะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคเข้ามาบริหารได้ การ กระทำที่เป็นการทุจริตการเลือกตั้งมีปรากฏให้เห็นชัดเจน แต่ท้ายที่สุดการทุจริตนี้ก็แฝงอยู่ด้วย ระบบการอุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และวัฒนธรรมความเอื้อเพื่อเอื้อแก่ ในสังคม

การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การปรับปรุงระบบกฎหมาย การเลือกตั้ง หรือ ระเบียบวิธีปฏิบัติ ผู้วิจัยก็เห็นว่ามีความสำคัญ ที่ผู้วิจัยคนอื่นจะได้ทำการศึกษา เพราะ ถ้าเป็นไปได้ ตามหลักการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์แล้ว การยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่าย ทำให้การดำเนินการ เป็นไปอย่างราบรื่น และไม่มีอุปสรรค อีกทั้ง หากเป็นการรวมตัวของกลุ่มการเมืองแล้ว เพื่อกำจัด คู่แข่ง ก็เป็นหนทางที่ชนะด้วยกันทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงประเทศชาติเป็นหลัก

หน่วยงานที่จัดการเลือกตั้งทุกระดับ ต่อไปอาจจะต้องมีการปรับกลยุทธ์หรือปรับปรุงแก้ไขอำนาจหน้าที่ หรือ อาจจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานที่เป็นภาคพลเมือง ที่อาจจะเข้มแข็งกว่ากันกว่าหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยและประเมินผลออกมาอย่างเป็นทางการ

การพัฒนากระบวนการปกครองของประเทศ จำเป็นที่จะต้องเคารพกันและกันและมีความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆอย่างแท้จริง จึงควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบต่างๆ ที่สามารถเข้ากับหลักการวิถีแบบไทยๆ เมื่อมนุษย์เลือกที่จะจำนนต่ออำนาจของผู้มีอำนาจสูงสุดเพื่อจะได้มีชีวิตอยู่ในประชาสังคม (civil society) อันจะนำไปสู่ผลประโยชน์ของตน ภายใต้ภาวะการณ์เห็นแก่ตัว ดังคำกล่าวของ โทมัส ฮีอบบส์ (วิภาดา กิตติโกวิท 2550 : 17) เราก็ควรที่จะมีโอกาสแสดงเจตจำนงที่แท้จริงออกมาบนฐานของ ความเสมอภาค และเสรีภาพ ทรราชภาพ ทางการเมือง ดังนั้น ข้อตกลงทางสังคมของคนในชาติจึงควรได้รับการตรวจสอบ และพิจารณาด้วยตนเอง เพราะ ความสำคัญของการบริหารภาครัฐที่สำคัญคือการขจัดความไม่เสมอภาค ลงให้น้อยที่สุด เกิดความเป็นธรรมมากที่สุด ดังที่ รุสโซ เคยกล่าวไว้ในเรื่องวาทะกรรมว่าด้วยเศรษฐกิจการเมืองว่า กายการเมืองนี้เทียบได้กับกายมนุษย์อำนาจธิปไตยคือสิทธิระบอบกฎหมายและจารีตประเพณีหรือขนบธรรมเนียมคือสมองการค้าอุตสาหกรรม และเกษตรกรรมคือปากและท้อง รายได้สาธารณะคือเลือด พลเมืองคือร่างกายและแขนขาที่ทำให้กลไกมีชีวิต เคลื่อนไหวและทำงานได้

